

พัฒนาการของกำรศึกษที่จัดโดยคณะภคินีเซนต์ปอลเดอชาร์ด
ในประเทศไทย : กำรวิเคราะห์เชิงประวัติศาสตร์

นางสาวสายอรุณ ผิวเกลี้ยง

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษตามหลักสูตรปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต
ภาควิชาสารัตถศึกษา
บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
พ.ศ. 2538
ISBN 974-631-794-6
ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

I16819640

THE DEVELOPMENT OF EDUCATION PROVIDED
BY THE SISTER OF ST. PAUL DE CHARTRES IN THAILAND :
A HISTORICAL ANALYSIS

MISS SAIARON PHEWKLIENG

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Education

Graduate School

Chulaloungkorn University

1995

ISBN 974-631-794-6

หัวข้อวิทยานิพนธ์   พัฒนาการของการศึกษาที่จัดโดยคณะภคินีเซนต์ปอลเดอซาร์ต
ในประเทศไทย : การวิเคราะห์เชิงประวัติศาสตร์

โดย   นางสาวสายอรุณ ผิวเกลี้ยง

ภาควิชา   สारัตถศึกษา

อาจารย์ที่ปรึกษา   ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กรรณิการ์ สัจกุล

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัยฉบับนี้
เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญามหาบัณฑิต

..... *สมิทธิ บุญ* ..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(รองศาสตราจารย์ ดร.สันติ ฤงสูวรรณ)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... *19 ๖๕/๕ ๕ ๖๖๖* ..... ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.เริงรัชนี้ นิ่มนวล)

..... *กมลพร ธีระ* ..... อาจารย์ที่ปรึกษา
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กรรณิการ์ สัจกุล)

..... *สมิทธิ บุญ* ..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ รัตนา ตุงคสวัสดิ์)

..... *พฤษภา* ..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พฤษภา ศิริบรรณพิทักษ์)

พิมพ์ต้นฉบับบทคัดย่อวิทยานิพนธ์ภายในกรอบสี่เหลี่ยมนี้เพียงแผ่นเดียว

สายอรุณ ผิวเกลี้ยง : พัฒนาการของการศึกษาที่จัดโดยภคินีเซนต์ปอลเคอซาร์ตริในประเทศไทย : การวิเคราะห์เชิงประวัติศาสตร์ (THE DEVELOPMENT OF EDUCATION PROVIDED BY THE SISTER OF ST. PAUL DE CHARTRES IN THAILAND : A HISTORICAL ANALYSES) อ.ที่ปรึกษา : ผศ.ดร. กรรณิการ์ สัจกุล, 223 หน้า. ISBN 974-631-794-6

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อการศึกษาและวิเคราะห์เชิงประวัติศาสตร์พัฒนาการของการศึกษา ที่จัดโดยภคินีเซนต์ปอลเคอซาร์ตริในประเทศไทยระหว่าง พ.ศ. 2441-2537

จากการศึกษาวิจัยพบว่าพัฒนาการของการศึกษาที่จัดโดยภคินีเซนต์ปอลเคอซาร์ตริในประเทศไทยระหว่างปี พ.ศ. 2441-2537 ได้มีพัฒนาการในด้านต่างๆหลายด้านซึ่งแบ่งช่วงเวลาออกเป็น 3 ช่วงคือ ช่วงแรกเริ่มระหว่างปี พ.ศ. 2448-2475 ช่วงหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครองระหว่างปี พ.ศ. 2476-2520 และช่วงหลังการปฏิรูปการศึกษาของรัฐระหว่างปี พ.ศ. 2521-2537

ในช่วงแรกเริ่มระหว่างปี พ.ศ. 2448-2475 พบว่าภคินีเซนต์ปอลเคอซาร์ตริได้ก่อตั้งโรงเรียน 4 โรงเรียน บรรดาภคินีเป็นผู้กำหนดปรัชญาการศึกษา วัตถุประสงค์ นโยบาย หลักสูตรการเรียนการสอน และการประเมินผล ผู้บริหารและครูในยุคนี้เป็นภคินีชาวต่างชาติ นักเรียนและผู้สำเร็จการศึกษาส่วนมากก็เป็นบุตรหลานชาวต่างชาติเช่นกัน

ในช่วงหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครองระหว่างปี พ.ศ. 2476-2520 พบว่าได้มีการก่อตั้งโรงเรียนของคณะอื่นใหม่อีก 6 โรงเรียน อีกทั้งยังต้องรับผิดชอบโรงเรียนของสังฆมณฑลอีก 8 โรงเรียน ส่วนด้านปรัชญา นโยบาย และวัตถุประสงค์ทางการศึกษาก็ได้มีการพัฒนาโดยกำหนดเป็นลายลักษณ์อักษรเป็นครั้งแรกเมื่อปี พ.ศ. 2520 การเรียนการสอน การประเมินผลก็ได้มีการพัฒนาให้สอดคล้องกับกระทรวงศึกษาธิการ และสภาพความต้องการของสังคม ผู้บริหาร ครู นักเรียนตลอดจนผู้สำเร็จการศึกษาได้เปลี่ยนจากชาวต่างชาติมาเป็นคนไทย ในช่วงนี้ได้มีก่อตั้งสมาคมศิษย์ สมาคมผู้ปกครองและครู เพื่อร่วมมือกันในการพัฒนาการจัดการศึกษาของโรงเรียน

ในช่วงหลังการปฏิรูปการศึกษาของรัฐระหว่างปี พ.ศ. 2521-2537 ได้มีการขยายโรงเรียนของคณะในต่างจังหวัดอีก 3 โรงเรียน อีกทั้งยังรับผิดชอบโรงเรียนของสังฆมณฑลอีก 10 โรงเรียน ในปี พ.ศ. 2525 ได้มีการกำหนดปรัชญาการศึกษา วัตถุประสงค์ นโยบายทางการศึกษาของคณะที่ใช้ร่วมกันเป็นลายลักษณ์อักษรในหนังสือจิตตารมณ์ ส่วนเรื่องหลักสูตรการเรียนการสอนการประเมินผลได้มีการพัฒนาและปรับเปลี่ยนให้สอดคล้องกับสภาพของสังคม และความก้าวหน้าทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี อีกทั้งเน้นทางด้านคุณธรรมจริยธรรม ผู้บริหารในช่วงนี้เป็นชาวไทยทั้งสิ้น ผู้สำเร็จการศึกษาจากโรงเรียนของคณะเป็นผู้ที่มีคุณภาพและรับผิดชอบต่อสังคม สมาคมศิษย์กับสมาคมผู้ปกครองและครูได้มีบทบาทในการช่วยพัฒนาโรงเรียนอย่างมาก

อย่างไรก็ตาม พัฒนาการการศึกษาที่จัดโดยภคินีเซนต์ปอลเคอซาร์ตริในประเทศไทย ตั้งอยู่บนพื้นฐานของเมตตาธรรม ตามแนวปรัชญาการศึกษาของคณะว่า "ศึกษาคี มีวินัย ใจเมตตา ใฝ่หาคุณธรรม เลิศล้ำการงาน"

ภาควิชา ..... สารัตถศึกษา
สาขาวิชา ..... พื้นฐานการศึกษา
ปีการศึกษา 2537

ลายมือชื่อนิติต ..... กิ่งกมล
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา ..... กนกนพ ๒๑๖
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม .....

C 340142 : MAJOR FOUNDATIONS OF EDUCATION

KEY WORD: THE DEVELOPMENT OF EDUCATION/THE SISTER OF ST. PAUL DE CHARTRES / THAILAND

SAIARON PHEWKLIENG : THE DEVELOPMENT OF EDUCATION PROVIDED BY THE SISTER OF ST. PAUL DE CHARTRES IN THAILAND : A HISTORICAL ANALYSIS. THESIS ADVISOR : ASST. PROF. KANIKAR SACHAKUL, Ph.D. 223 pp. ISBN 974-631-794-6

The purpose of this research was to study and to analyse the historical background of the development of education provided by the Sister of St. Paul de Chartres during the period of 1898-1994.

The results of the study revealed that the development of education provided by the Sister of St. Paul de Chartres in Thailand during 1898-1994 were developed in various ways. The development was divided into three periods : from the year : 1905-1932, after the Change of Regime (1933-1977) and after the Government Educational Reformation (1978-1994).

During the first period (1905-1932), the Sister of St. Paul de Chartres set up four schools. All the educational purposes were set up by them. The administrators and the principals were from abroad. Most of the students and the graduates were foreigners' daughters and cousins.

During the second period (1933-1977), the Sister of St. Paul de Chartres built six more new schools and were also responsible for another eight parish schools. The school philosophies, policies and objectives were developed and first written in 1978. The curriculum, learning and teaching, evaluation were developed to comply with the educational goals of the Ministry of Education and the social conditional needs. Administrators, students, graduates changed from foreigners to Thais. The alumni association, the parents and teachers association were established for building up good relationships and developing the educational purposes.

During the third period (1978-1994), three more schools were established in provinces and the sisters expanded their responsibilities for another ten parish schools. In 1982, all the schools used the same educational philosophy, objectives and policies written in the book named "Jitrarom". The curriculum, learning and teaching, evaluations were developed and adjusted in accordance with social conditions, scientific and technological progress. The merits and the moralities were emphasized as well. The administrators in this period were all Thais. The graduates were qualified and had great responsibilities in the society. The alumni association, the parents and teachers association played important roles in developing the schools.

However, the development of education provided by the Sister of St. Paul de Chartres in Thailand was based on charities as appeared in the congregational philosophy, "obtaining good education, having discipline, giving charity, searching for merit and working with efficiency."

ภาควิชา..... ศึกษาศาสตร์
สาขาวิชา..... ศึกษาศาสตร์
ปีการศึกษา..... 2537

ลายมือชื่อนิติ..... กิ่งกมล
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา..... กิ่งกมล
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม.....

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงได้ด้วยความกรุณา และความอนุเคราะห์อย่างดียิ่งจากผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กรรณิการ์ สัจกุล อาจารย์ที่ปรึกษา ซึ่งท่านได้ให้คำแนะนำ ความเอาใจใส่ ความห่วงใย และความเอื้ออาทรอย่างสม่ำเสมอ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้

ขอกราบขอบพระคุณรองศาสตราจารย์ ดร. เรืองรัชนี้ นิ่มนวล ประธานกรรมการสอบ รองศาสตราจารย์รัตนา ตุงคสวัสดิ์ และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พทุทธิ ศิริบรรณพิทักษ์ กรรมการสอบ และขอระลึกถึงพระคุณของคณาจารย์ทุกท่าน ในภาควิชาสัตวศาสตร์

ขอกราบขอบพระคุณแมร์มีเรียม กิจเจริญ อธิการบดีเจ้าคณะแขวงคณะภคินีเซนต์ปอลเดอชาร์ตรเป็นพิเศษ สำหรับความกรุณาและโอกาสที่ได้มอบให้กับผู้วิจัย

ขอขอบคุณเซอร์วาเลนติน มุ่งหมาย ที่ได้ช่วยเหลือในการให้ข้อมูล ให้คำแนะนำที่ดีอันมีประโยชน์ และขอขอบคุณเซอร์ทุกท่านสำหรับความช่วยเหลือ และกำลังใจอันส่งผลให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงได้

ขอขอบคุณคุณพ่อบรูโน ขอขอบคุณเพื่อน ๆ สวรรค์ศึกษารุ่น 11 ทุกคน ขอขอบคุณ คุณนฤดี จารุยาวงศ์ และคุณอรนุช เกตุรัตน์ ขอขอบคุณทุกท่านที่อยู่เบื้องหลังงานวิจัยนี้ ซึ่งผู้วิจัยไม่สามารถกล่าวนามทั้งหมดได้

คุณความดีหรือคุณประโยชน์ที่อาจจะเกิดขึ้นจากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ขอมอบให้กับคณะภคินีเซนต์ปอลเดอชาร์ตร และผู้มีพระคุณต่อผู้วิจัยทุกท่าน

สายอรุณ ผิวเกลี้ยง

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญตาราง	ญ

บทที่

1 บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	7
ขอบเขตของการวิจัย	7
คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย	8
วิธีดำเนินการวิจัย	10
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย	14

2 ประวัติการทำงานของคณะภคินีเซนต์ปอลเดอชาร์ตรในประเทศไทย
ในยุคแรกเริ่ม พ.ศ. 2441 - 2447

การเข้ามาของคณะมิชชันนารีนิกายโรมันคาทอลิกในประเทศไทย ...	15
ประวัติต้นกำเนิดของคณะภคินีเซนต์ปอลเดอชาร์ตร	19
การขยายงานของคณะภคินีเซนต์ปอลเดอชาร์ตร	28
การเข้ามาของคณะภคินีเซนต์ปอลเดอชาร์ตรในประเทศไทย	30
งานหลักของคณะภคินีเซนต์ปอลเดอชาร์ตร ในประเทศไทยในยุคแรกเริ่ม	31
ปัญหา อุปสรรค ในการดำเนินงานในยุคแรกเริ่ม	33

3 การศึกษาที่จัดโดยคณะภคินีเซนต์ปอลเดอชาร์ตรในประเทศไทย
สมัยเริ่มแรกระหว่าง พ.ศ. 2448 - 2475

กำเนิดโรงเรียนของคณะภคินีเซนต์ปอลเดอชาร์ตรในประเทศไทย โรงเรียนอัสสัมชัญคอนแวนต์ พ.ศ. 2448	40
--	----

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
โรงเรียนช่างดาครุสคอนแวนท์ พ.ศ. 2449	45
โรงเรียนเซนต์โยเซฟคอนเวนต์ พ.ศ. 2450	49
โรงเรียนเซนต์ฟรังซิสซาเวียร์คอนแวนต์ พ.ศ. 2468	53
ปรัชญาการศึกษา	56
วัตถุประสงค์ นโยบาย	57
หลักสูตร การเรียนการสอน การประเมินผล	58
ผู้บริหาร ครู นักเรียน	60
ผู้สำเร็จการศึกษา ศิษย์เก่า	66
สมาคมศิษย์ สมาคมผู้ปกครองและครู	67
ปัญหา อุปสรรค	68
บริบททางการศึกษาที่มีผลต่อการจัดการศึกษาของ คณะภคินีเซนต์ปอลเดอชาร์ตร	69
 4 พัฒนาการของการศึกษาที่จัดโดยคณะภคินีเซนต์ปอลเดอชาร์ตร ในช่วงหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. 2476 - 2520	 75
การก่อตั้งโรงเรียน	76
ปรัชญาการศึกษา	81
วัตถุประสงค์ นโยบาย	81
หลักสูตร การเรียนการสอน การประเมินผล	84
ผู้บริหาร ครู นักเรียน	99
ผู้สำเร็จการศึกษา ศิษย์เก่า	104
สมาคมศิษย์ สมาคมผู้ปกครองและครู	106
ปัญหา อุปสรรค	108
บริบททางการศึกษาที่มีผลต่อการจัดการศึกษาของ คณะภคินีเซนต์ปอลเดอชาร์ตร	110
 5 พัฒนาการของการศึกษาที่จัดโดยคณะภคินีเซนต์ปอลเดอชาร์ตร ในช่วงหลังการปฏิรูปการศึกษาของรัฐ พ.ศ. 2521 - 2537	 118
การก่อตั้งโรงเรียน	119
ปรัชญาการศึกษา	124
วัตถุประสงค์ นโยบาย	125

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
หลักสูตร การเรียนการสอน การประเมินผล	128
ผู้บริหาร ครู นักเรียน	139
ผู้สำเร็จการศึกษา ศิษย์เก่า	146
สมาคมศิษย์ สมาคมผู้ปกครองและครู	150
ปัญหา อุปสรรค	152
บริบททางการศึกษาที่มีผลต่อการจัดการศึกษาของ คณะภคินีเซนต์ปอลเดอชาร์ตร	154
 6 สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	
สรุปผลการวิจัย	164
อภิปรายผล	174
ข้อเสนอแนะ	184
 รายการอ้างอิง	185
ภาคผนวก	195
ประวัติผู้วิจัย	223

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
ตารางที่ 1	รายชื่อโรงเรียน ปี พ.ศ. ที่ก่อตั้ง ระดับชั้นที่เปิด และที่ตั้ง ..	76
ตารางที่ 2	รายชื่อโรงเรียน ปี พ.ศ. ที่คณะภคินีเซนต์ปอลเดอชาร์ตร เข้าบริหารงาน สังฆมณฑล ระดับชั้นที่เปิดสอน และที่ตั้ง ...	77
ตารางที่ 3	รายชื่อโรงเรียน และปี พ.ศ. ที่ได้รับการรับรองวิทยฐานะ	96
ตารางที่ 4	รายชื่อโรงเรียน ประเภท (ระดับ) และปีที่ได้รับรางวัล พระราชทานการจัดการศึกษาดีเด่น	96
ตารางที่ 5	จำนวนนักเรียนโรงเรียนเซนต์ฟรังซิสซาเวียร์คอนแวนต์ ระหว่างปี พ.ศ. 2484 - 2490	102
ตารางที่ 6	รายชื่อโรงเรียน / ปี พ.ศ. ที่ก่อตั้ง ระดับชั้นที่เปิดและที่ตั้ง ...	119
ตารางที่ 7	รายชื่อโรงเรียน ปี พ.ศ. ที่คณะภคินีเซนต์ปอลเดอชาร์ตร เข้าบริหารงาน สังฆมณฑล ระดับที่เปิดสอน และที่ตั้ง	120
ตารางที่ 8	รายชื่อโรงเรียน ปี พ.ศ. ที่ก่อตั้ง และระดับชั้นที่เปิดสอน โรงเรียนของคณะภคินีเซนต์ปอลเดอชาร์ตรในประเทศไทย ...	199
ตารางที่ 9	จำนวนครูแต่ละโรงเรียน จำแนกตามเพศ	200
ตารางที่ 10	จำนวนครูแต่ละโรงเรียน จำแนกตามวิชาเอก / สาขา	201
ตารางที่ 11	จำนวนนักเรียนในแต่ละโรงเรียน จำแนกตามระดับชั้น	202
ตารางที่ 12	รายชื่อโรงเรียนของสังฆมณฑลที่ภคินีคณะเซนต์ปอลเดอชาร์ตร รับผิดชอบ	203
ตารางที่ 13	จำนวนครูแต่ละโรงเรียนของสังฆมณฑล จำแนกตามเพศ	204
ตารางที่ 14	จำนวนครูแต่ละโรงเรียนของสังฆมณฑล .. จำแนกตามวิชาเอก/สาขา	205
ตารางที่ 15	จำนวนนักเรียนแต่ละโรงเรียนของสังฆมณฑล จำแนกตามเพศ	206